

EVALUATIE EN TOEKOMSTAGENDA PASSEND ONDERWIJS

De landelijke evaluatie van passend onderwijs is afgelopen mei officieel afgerond met de overhandiging van het eindrapport aan het ministerie van OCW. In een concept contourennota die in juli beschikbaar kwam, geeft het ministerie aan hoe het de toekomst van passend onderwijs voor zich ziet. Hieronder vatten we de belangrijkste punten samen.

Uitkomsten van de evaluatie

Het positieve beeld

- Er is veelal waardering voor de vrijheid van inrichting van het samenwerkingsverband.
- Het dekkende aanbod is gegroeid of meer divers geworden.
- De scheiding tussen systemen voor lichte en zware zorg wordt meer overbrugd.
- Aanvragen van indicaties zijn minder intensief en de doorlooptijden zijn korter.
- Er is meer maatwerk en flexibiliteit.
- De basisondersteuning wordt door 75% van de scholen voldoende gerealiseerd.
- Het ontwikkelingsperspectief vervult een goede rol in de communicatie tussen school en ouders.
- De meerderheid van ouders en leerlingen is tevreden over de geboden ondersteuning.

De aandachtspunten

- Na een aanvankelijke daling stijgen de laatste jaren de leerlingenaantallen in speciale voorzieningen. De consequentie hiervan is dat het beschikbare budget voor reguliere scholen daalt. Een negatieve spiraal van afnemende kwaliteit en toenemende verwijzingen dreigt.
- Het aantal thuiszitters neemt toe. Dit komt vooral door zeer complexe psychische/psychiatrische en opvoedproblematiek. Het onderwijs kan dit niet, of in elk geval niet alleen, oplossen.
- De samenwerking tussen onderwijs en gemeenten rond jeugdzorg komt op steeds meer plekken van de grond, maar de kloof is nog steeds te groot. Er is te veel overleg en administratie nodig.
- Scholen vinden de extra ondersteuning veel lastiger vorm en inhoud te geven, dan de basisondersteuning.
- Door flexibiliteit en maatwerk is het voor scholen vaak onduidelijk welke middelen ze beschikbaar hebben voor passend onderwijs.
- Scholen ervaren steeds meer bureaucratie, door het opbouwen van dossiers en de relatief zware administratieve last voor (soms) betrekkelijk geringe extra ondersteuning.
- Schoolondersteuningsprofielen zijn niet altijd actueel en dragen onvoldoende bij aan de beoogde doelen, namelijk inzicht in het extra ondersteuningsaanbod bij ouders en verbinding tussen scholen in het samenwerkingsverband.
- De professionalisering van startende en zittende leraren komt onvoldoende van de grond.
- De hoge verwachtingen die leraren hadden van passend onderwijs zijn veelal niet waargemaakt. Het is de vraag of de verwachtingen realistisch waren, gezien het beschikbare budget.
- Doelen uit het ontwikkelingsperspectief worden slechts in geringe mate gerealiseerd.
- Voor veel ouders is onduidelijk wat ze van de school kunnen verwachten.
- Ondanks de zorgplicht ervaren veel ouders nog steeds onduidelijkheid in het zoeken naar een passend aanbod.
- Ouders vormen geen daadwerkelijke tegenkracht.

Voorgestelde maatregelen

De bedoeling van passend onderwijs is goed en wordt door alle partijen nog steeds onderschreven. Samenwerkingsverbanden moeten een prominente rol houden in passend onderwijs. De systematiek van passend onderwijs - decentralisatie via de samenwerkingsverbanden, zorgplicht, bekostiging per leerling - moet behouden blijven. Wel is een aantal ingrepen nodig. Er moet meer geïnvesteerd worden in de uitvoerbaarheid van passend onderwijs in de school en in de klas.

Harmoniseren van normen en procedures

Een aantal basisonderdelen van passend onderwijs wil men harmoniseren:

- Er komt een landelijke norm voor de basisondersteuning.
- De definitie van de doelgroep wordt aangescherpt: passend onderwijs richt zich op alle leerlingen die basis- of extra ondersteuning nodig hebben.
- De curricula van lerarenopleidingen worden meer toegesneden op het kunnen bieden van extra ondersteuning; onderwijsbevoegdheidseisen worden herbezien.
- In de nascholing van leraren moet de focus liggen op het verbeteren van de praktijk in de klas.
- Het landelijk beschikbare ondersteuningsbudget is gebaseerd op het aantal leerlingen dat in 2011 naar het sbo of (v)so ging of een rugzakje had. Bekeken wordt of herijking nodig is
- Er komt een norm voor de maximale reserves van het samenwerkingsverband.
- Procedures voor het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring en het opstellen van een ontwikkelingsperspectief worden landelijk vastgelegd. Administratieve lasten en extra dossieropbouw zullen zo beperkt mogelijk zijn.
- Toelaatbaarheidsverklaringen cluster 3 worden standaard afgegeven voor de hele schoolloopbaan.
- Er komen streefwaarden om de effecten van het beleid in kaart brengen. Enkele lijnen zijn:
  - De leerling wordt gehoord.
  - De leraren worden ondersteund.
  - De ouder en school zijn gelijkwaardige partners.
  - De samenwerking tussen scholen via samenwerkingsverbanden wordt versterkt.
  - De samenwerking tussen onderwijs en andere domeinen wordt versterkt.
  - Er is specifieke inzet voor thuiszitters.

Versterken van rollen

- De IB'er is coach voor leerkrachten, begeleidt leerkrachten in de klas. Er wordt ingezet op het versterken van de ondersteuningsstructuur door het trainen en begeleiden van IB'ers.
- De schoolleider bevordert de "can-do mentaliteit" in de school. Hij versterkt zijn rol via bijvoorbeeld training of begeleiding om de behoeften van het personeel beter te borgen.
- Ouders die een passend aanbod zoeken, kunnen voor onafhankelijk advies terecht bij het samenwerkingsverband.

Kaders voor de regio

- De verhouding tussen schoolbesturen en samenwerkingsverband wordt gekenmerkt door gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Samenwerkingsverbanden richten een onafhankelijk ondersteuningspunt in, met inspraak van ouders.
- De doorbraakaanpak wordt wettelijk verankerd: samenwerkingsverbanden coördineren het maken van afspraken tussen onderwijs en (jeugd)zorg over het verminderen van verzuim.
- Wanneer scholen onderzoek instellen naar de ondersteuningsbehoefte van een kind, moeten zij hiervan melding doen bij het samenwerkingsverband.

Maatwerk

Er komen ruimere mogelijkheden voor maatwerkoplossingen, bijvoorbeeld afstandsonderwijs, deeltijdonderwijs of onderwijs in een externe zorgsetting.

Onderwijs en jeugdhulp

De coördinatie van jeugdhulp en zorg onder schooltijd wordt formeel bij de scholen gelegd, onder regie van de gemeenten. Hierdoor kunnen scholen sneller signaleren en eerder de juiste instanties betrekken. Gemeenten, verzekeraars en zorgkantoren zorgen voor adequate zorg en/of voor budget voor zorg tijdens schooluren.

Stip op de horizon

Het streefbeeld voor de toekomst van passend onderwijs is: integratie van regulier en speciaal onderwijs, waarbij zo veel mogelijk kinderen onder één dak onderwijs krijgen. Voor specialistische opvang blijven er voorzieningen.

De komende jaren wordt een wetswijziging voorbereid, die uitgaat van inclusiever onderwijs. Schoolbesturen en schoolleiders zetten in op inclusie en motiveren daartoe hun personeel. De realiteit is dat op veel scholen leraren tegen grenzen aanlopen. Op veel scholen moet eerst de basis op orde worden gebracht. Niet alle scholen kunnen even snel dezelfde stappen doorlopen. Samenwerkingsverbanden maken plannen om regulier en speciaal onderwijs meer te integreren.

Fasen

Aan het streefbeeld van inclusief onderwijs wordt gewerkt in drie fasen:

1. doorbouwen aan passend onderwijs

- intensiveren van maatwerkvoorzieningen in het reguliere onderwijs;

2. meer en intensievere samenwerking in de regio

- samenvoegen van speciale en reguliere scholen: in toenemende mate kinderen uit beide schoolsoorten bij elkaar in de klas;
- speciale scholen nemen meer hun rol als expertisecentrum (ondersteunen van en samenwerken met reguliere scholen);

3. inclusievere voorzieningen

- geïntegreerde voorziening voor alle schoolsoorten (nu alleen mogelijk vanuit de experimentenwet).